

Isumaliuutersuut – Kalaallit Nunaanni uuliasiorneq

2010-mi uuliasiorluni qillerinissat nunattalu peqatatinneqarnera

Juulli nalliutuliivissoq ukiortaarlu aallartiinnartoq scotlandimiut uuliasioqatigiiffiat Cairn Energy tusagassiutitigtut nalunaaruteqarpoq 2010-mi Qeqertarsuup Nuussuullu sioraani uulisiorluni qillerinissaminnut atatillugu umiarsuaq qillerivillu puttasuliaq qaammatini arfinilinni attartornissaat isumannaarsimallugu. Cairn-ip 2010-mi qillerinissamik nalunaaruteqarnera ukiut qulit sukumiisumik uuliasiornerit ingerlareersullu takkuppoq, nunatsinnilu uuliamik misissuinerit 1970-kut qiteqqunneraniilli Sisimiut Kangaamiullu avataanni aallarnerneqarmata aatsaat taamak annertutigisumik ukiup ataatsip ingerlanerinnaani paasissutissanik katersuisoqarpoq. Taamaattumik oqarsinnaavugut qujanangaartumik juullimi tunissutisilluta, pisussammi nutaat pissanganartut nunatta uuliaqarsinnaanerani misileraanermik kinguneqartussat ukiut qulikkaartut tullinut ikaarsaarnitsinni aallarnerneqalermata.

Uuliasiornerup annertuseriarujussuarsimanera uuliasiornermut qalluinernullu akuersissutit ukiut pingasut ingerlanerinnaanni 2-nit 13-nut amerleriarnarat erseqqissumik takussutissaavoq. Tamannalu ilutigalugu akuersissuteqarfiit 7000 km²-nit 130.000 km²-nut annertusisimapput. Akuersissuteqarfinni 13-niusuni Cairn Energy 8-ni peqataavoq. Nunarput akuersissuteqarfiusuni tamani 13-niusuni uuliasioqatigiiffippat Nunaoil A/S aqutigalugu ujarlernerup nalaani akileeqataani 8-12½ procentimik peqataavoq. Tassa Nunaoil "akeqanngitsumik" ujarlernerup nalaani peqataatinneqarpoq. Nunaoilip nunarput sinnerlugu uuliasioqatigiiffisuarini pisortat qaffasinnerpaani inissimasut tikillugit aningaasarsiornermut uuliasiornernullu tunngassuteqartut isumagisarivai. Uuliasioqatigiiffiit allat nunatsinni uuliamik ujarlernerimik ingerlatsisut tassaapput Chevron, DongEnergy, EnCana Corporation, ExxonMobil, Husky Energy aamma PA Resources.

"High Risk – High Cost - High Reward"

1970-kut qiteqqunneraniilli imartatsinni uuliasiorluni qillerinerit arfinillit taamaallaat ingerlanneqarsimapput, taamaattumik nunatta imartaa ujarlerfiusimanngingajattut sulisigineqarpoq. Nunarput uuliasioqatigiiffiit akornanni assersuunneqartarpoq **"High Risk – High Cost - High Reward"**, tassa uuliasiornermi nassaarfissatut nalornisassuseqartorujussuurtut akisoorujussuurtullu isigineqarluni, akerlianilli uuliaqarfinnik annertoorujussarnik nassaarfiusinnaasutut naatsorsuunneqarluni. Skotlandimiut tusagassiutaat malillugit umiarsuit attartorneri ullormut 5 million kronit pallillugit akeqarput Cairnillu 2010-mi qaammatini arfinilinni qillerinissaa 3.5 milliard kronit pallillugit akeqarluni. Qillerinerini siunertarineqarpoq uuliaqarfimmik qallorneqarsinnaasumik minnerpaamik nappartanik 500 millioninik imalimmik nassaarnissaq. Uuliamik qalluivik ataaseq 25 milliard kroninik akeqartussatut naatsorsuutigineqarpoq. Uuliamik qalluiviliornermi qalluinermini Nunaoil A/S akileeqataasussaavoq, taamaattumillu aningaasartuutit 12½ procentii akilertussaassallugit, tassa 3 milliard kronit pallillugit. Qillerinerit qalluineq eqqarsaatigalugu imminut akilersinnaasumik nassaarnermik kinguneqassappata ukiut qulikkaartut aappaata tulliani qalluineq aallartissinnaasutut naatsorsuutigineqarpoq.

Akuersissutissiisarneq

Ujarlernissamut qalluinissamullu akuersissut ukiuni qulini atuuttussatut tunniunneqartarpoq ujarlernerlu immikkoortunut pingasunut agguarneqarajuttarluni.

Immikkoortumi siullermi uuliasioqatigiiffiit piumaffigineqartarput immap naqqani qilleriffissarsiornermi immap naqqata sananeqaataata pissusaanik assigiinngitsunik paasissutissanik annertuumik katersuinissamik. Assersuutigalugu Cairn Qeqertarsuup sioraani akuersissuteqarfimminni marlunni sukumiinerusumik misissuiffissanik 14-nik nassaarsimavoq.

Immikkoortup aappaani qillerinissaq ataaseq imaluunnit sulik sukumiinerusumik misissuinerit piumasaqaataagajuttarput.

Immikkoortup pingajuani sulik qillerinissaq imaluunniit uuliamik nassaartoqarsimatillugu qillerilluni uuliaqarfiup qanoq annertussuseqarneranik nalilersuinissaq piumasaqaatigineqarajuttarput.

Immikkoortumut tullermut ikaarsaarnermi uuliasioqatigiiffimmut piumasaqaataasarpog akuersissuteqarfiup 30 procentimik millineqarnissaa. Ullumikkut akuersissuteqarfinni 13-nini piginnittut tamarmik sulik immikkoortumi siullermi inissisimapput ukiunilu aggersuni aalajangertussaassapput immikkoortup tullianut qillerinermik piumasaqaatalimmut ingerlaqqissanerlutik.

Taamaattumik ukiuni aggersuni sulik qillerisoqarnissaa ilimagisariaqarparput, kisianni qillerinissat tamakku qularnanngilluinnartumik Cairn Energy'p qillerinerata qanoq kinguneqarnissaa aamma aalajangeeqataasussaavoq, taamaattumik qillerinerit kinguneqarluarnissaat neriuutigisariaqarparput.

Qimusseriarsuarmi Tunullu Avannaarsuata Imartaani uuliasior-tussarsiuussinissat

Decembarimi 2009-mi Qimusseriarsuarmi uuliasior-tussarsiuussineq ammarneqarpoq. Uuliasiorfissatut neqeroorutigineqartoq immikkoortunut 14-nut agguarneqarsimavoq 151.000 km²–nillu annertussuseqarluni. Qinnuteqaateqarnissaq majip 1-nut 2010-mut killeqarpoq ilimanarluinnarporlu Nunaoilip akuersissutini sulik amerlanerni peqataalernissaa, tassami uuliasioqatigiiffiit 13-nit uulisornermik ingerlatsisussatut akuerineqarnissartik siunertaralugu qinnuteqareersimammata.

2012-mi Tunup Avannaarsuata Imartaani uuliasior-tussarsiuussineq aamma ammarneqartussaavoq, tassungaluk atatillugu uuliasioqatigiiffissuit arfinillit suleqatigiissitaliamut KANUMAS-imut (Kalaallit Nunaat Marine Seismic) ilaasut (BP, ExxonMobil, Japan National Oil Corporation (JNOC), Shell, Statoil ASA, Texaco) uuliasior-tussarsiuussinerup ammarneqarnissaa utaqqiinnarpaat, tamaanimi Nunaoil peqatigalugu salliullutik qinnuteqarsinnaatitaagamik.

Qulaani uuliasior-tussarsiuussinerit eqqartorneqartut ammarneqannginneranni Nunaoil 25 million kronit sinnerlugit immap naqqata sananeqaataanik paasissutissanik katersuinermi aningaasaliissuteqarsimavoq uuliasioqatigiiffiit imartani taakkunani uuliasiorusulernissaat anguniarlugu uuliaqarsinnaaneraniillu naliisinnanissaannik periarfissinniarlugit.

Taamaattumik ullumikkut ukiuni qulikkuutaartuni aggersuni nunatsinni uuliasiornerup pingaruteqaleriartuinnarnissaa qularnanngilaq uuliasiornerup annertusiartuinnarnerata uuliamik nassaarnissap qularnaalliar-torneranik malitseqartussaavoq.

Uuliasioqatigiiffinnut piumasaqaatit

Uuliamik ujarlernissamut qalluinissamullu akuersissutissiisarnermi qinnuteqartunut piumasaqaataasarpog nunani issittuni uuliasiornermik misillittagaqarnissaq; isumannaallisaanermut, peqqissutsimut avatangiisi-

nullu atatillugu uliasiornerup qalluinerullu nalaani upalungaarsimaneq eqqarsaatigalugu piareersimalluarnissaq kiisalu ujarlernermi, qalluiviliornermi, qalluinermi qalluiviillu isaternerannut atatillugu aningaasaqasutsikkut patajaatsuunissaq. Piumasaqaatit tamakku pisariaqarput, avatangiisigummi aalisarnerlu sunner-tiasut illersortariaqaratsigit.

Nunatsinnili ullumikkut sulisunik ilinniarsimasunik suli amigaateqarfiusumi taamaattumillu suliffeqarfinni namminersortuni pisortallu allaffissornikkut suliffeqarfiini atorfinni tamangajanni annertuumik pisariaqar-titsineq eqqarsaatigalugu eqqumiiginanngitsuunngilaq sooq kalaallit sulisartut sungiusaartinnissat ilinniar-tinnissaallu uuliasioqatigiiffinnut piumasaqaatinut ilaatinneqannginnersoq. Sanaartornermik ilinniarfik tas-sani kisimi eqqarsaatigineqanngilaq, ilinniarfiusinnaasulli arlalippasuit uliasiornermut attuumassuteqartut eqqarsaatigineqarput. Soorlu umiartornermik assasornermillu ilinniarfiit allallu uuliasiornermut atatillugu allaffissornikkut aqutsinikkullu ilinniarfiit. Piumasaqaatit tamakku nunani allani uagut nunatsinni ilinniarsi-massutsikkut nallersuussinnaasatsinni nalinginnaapput atuutsinneqarlutillu.

Ilinniartitaanermut sungiusarnermullu piumasaqaatit sukaternissaat taamaattumik pisariaqarpoq, tassami siunissami uagut pisussutitsinnik nammineq aqutsilernissaq eqqarsaatigalugu unammilligassanut naleqqiul-lugit annikippallaaqimmata.

Angallannikkut periarfissagissaarnissaq

Uuliasiornerup annertusiartuinnarnera ilutigalugu angallannikkut periarfissagissaarnissaq aamma anner-tusiartortarpoq – umiarsualiviit, aqquserngit, mittarfiit, qulimiguullit il.il. – uagullu tamakku nammineq ine-ritikkiaartortariaqarpagut, soorlu umiarsualiviit piorsarnissaat aningaasaliiffigalugu, tamakkumi ullummik-kut uliasiornermik pilersuivittut aallaavissatut naleqqutinngillat piareersimanatillu. Taamaattumik periarfis-saq atorluartariaqarparput illoqarfinnilu inissisimalluartuni umiarsualiviit pilersuivittut aallaavissatut ine-risarlugit aallartittariaqarpugut, taamatumuunatigummi uuliasiornerup aallunneqarnerani immaqalu siunis-sami qalluinermi suliffeqarfiit sulisartullu maannangaaq iluaqutigisinnaagamikku misilittakkatillu tunngavi-galugit piorsaatigalugu – ullumikkut taamaaliunngikkutta aqagu kingusinaassaagut!

Uagut ullumikkut sajuppillatsitsisarnermi immallu naqqata kajungerisaqassusaanik sukumiisumik misis-suineq eqqarsaatigalugu Canadap imartaanut naleqqiulluta Kitaani imartatta annersaani ukiunik 5-10-nik siuarsimavugut canadamiunillu Kitaata imartaani uuliasiornerit malittareqqissaarneqarput. Kujataani Cairn Labradorip imartaani sisamanik uuliasiornermut akuersissuteqarfeqarpoq. Tamaani uuliamik nassaartoqas-sagalarpat sulilu pilersuivittut aallaaviusinnaasumik umiarsualiviliorortoqarani, taava Newfoundlandimi umiarsualivik St. John's pilersuinermi aallaavittut qitiulersussaavoq, tassami Newfoundlandip avataani St. John's umiarsualivittut qitioerpoq Kujataaniillu umiarsuarmik ullup ilivitsup ataatsip ingerlanerinnaani tikinneqarsinnaalluni.

Canadap imartaani uuliasiornerit avannamut siaruariartorneri ilutigalugit nunatsinni umiarsualivigut pilersuinermi aallaavittut siunissami pingaaruteqalersinnaapput unammillersinnalerlutillu, tassami canadami umiarsualiviit umiarsualivitsinnut naleqqiullugit umiarsuarmik aallaavigissallugit ungasippallaalersussaam-mata.

Uuliasiorneq – nunatsinni inuutissarsiut nutaaq

Ullumikkut nassuerutigisariaqarparput nunatta ullumikkut siunissamilu ineriartornerani uuliasiorneq pingaaruteqartutut inissisimalereersimammat pisariaqarporlu ingerlatsinerit nunatsinnut piffinnilu ataasiakkaani ingerlatsiffiusuni aningaasarsiornikkut allallu iluaqutissartai annernerpaamik iluaqutiginiarneqarnissai anguniarneqartariaqarput. Tamanna soorlu uagut nammineq umiarsualivinnik inerisaanertigut anguniarneqarsinnaavoq, saniatigullu iluaqutissartai nammineq takkutillarumaarput, soorlu aalisarneq atortussanik nioqqutissanillu assartuineq eqqarsaatigalugit.

Tassunga atatillugu minnerpaamik uuliasioqatigiiffinnut piumasaqaatit nunatsinni sulisartunik ilinniartitsineq sungiusaasarnerlu eqqarsaatigalugit annertusisariaqarput.

Maannalu piffissanngorpoq oqallinneq aallartissallugu kisalu uuliasioqatigiiffiit, suliffeqarfiit namminersortut, pisortaqarfiit, ilinniartit, sulisitsisut aalisartullu ataatsimut suleqatigalugit nunatsinni inuutissarsiutip nutaap, tassa uuliasiornerup, ineriartortinneqarnerani unammilligassat qanoq qulaajarnissaat sulissutigisariaqalerparput. Naalakkersuisut taamaattumik piaartumik ineriartorneq aallartisarniarlugu siunissami inuutissarsiut nutaaq pingaaruteqarluinnartoq kalaallinut inuiaqatigiinnut annertunerpaamik iluaqutaalernissaa anguniarlugu sulii annertunerusumik aningaasatigut sulisutigullu periarfissiisariaqarput